

Kosmická strategie USA

Podplukovník Otakar Šidlák, major Luděk Stodůlka

Pro imperialistické státy je příznačné, že jejich věda a technika slouží především militaristickým účelům. Význam každého objevu je posuzován v kapitalistických podmínkách především podle toho, „co může vynést“. A protože na zbrojním průmyslu nejvíce vydělávají, je převážná část úsilí vědců a techniků v kapitalistických státech zaměřena právě na rozvoj zbraní a vojenské techniky vůbec.

Tento rys pochopitelně ovlivnil rozvoj raketové techniky a s ním spojené plánování kosmických letů. Ještě nebylo ani jasné, jak bude vypadat první americká balistická raketa, ale již se vyvíjelo množství názorů, jak pomoci této rakety a samozřejmě „A“ a „H“ pum bude rozbita vojenská síla socialistického tábora. A nejen to. Směřující úvahy „zalétaly“ s touto raketou až na Měsíc, Mars a Venuši a rozmísťovaly se tam již předem základny USA na obranu proti „komunistickému nebezpečí“. Teprve někde na okraji plánů, jak využít kosmické prostředky, mluví kapitalističtí teoretikové o původním, základním posláních těchto vědeckých objevů, tj. o jejich určení k rozkvětu a pokroku lidské společnosti.

Rozoberme, kam až sahají plány rozvoje a využívání americké raketové techniky, kterými směry se bude řídit její vývoj zakotvený v tzv. „vývojových programech“.

S plánováním kosmických letů se začalo v USA v roce 1950 téměř současně v letectvu, námořnictvu i v pozemních vojscích. Každá tato součást, reprezentovaná různými monopolistickými skupinami, pracovala samostatně a střídala „svá tajemství“ před druhými. Důvodem byl konkurenční boj mezi monopoly a předtucha obrovských zisků.

V průběhu dalších let se ukázalo, že síly některých monopolních skupin nejsou dosti nadějně, aby práce na vývoji raket dosahovala kladných výsledků. Ukázalo se však i to, že v této oblasti kynou možnosti nebývalých zisků téměř všem zainteresovaným skupinám. Dochází proto ke spojování nájmů monopolů, které se samozřejmě neobešlo bez všech jevů provázejících kapitalistické hospodářství.

A tak v roce 1954 byl vojenským námořnictvem a pozemními silami USA usku-

tečněn společný projekt zv. „ORBITER“ (malý satelit Země), který se později stal základem prvního pokusného programu „EXPLORER“. Současně vojenské vzdušné síly USA (dále jen USAF) začaly práce na programu družic sloužících čistě vojenským účelům. V roce 1958 byla definitivně potvrzena nutnost společného postupu všech tří složek. Snahy jednotlivých monopolů byly usměrňovány od této doby zvláštním projekčním úřadem (Advanced Research Projects Agency — ARPA) zřízeným ministerstvem obrany. V témže roce byl zřízen civilní úřad s podobným zaměřením, National Aeronautics and Space Administration (NASA).

Tato přílišná snaha po centralizaci však narážela v praxi na odpor především ze strany monopolů pracujících pro USAF. Ty dosud čerpaly největší částky z rozpočtu určené na výzkum a vývoj prostředků určených pro kosmické lety. Úřadu ARPA zůstala pak pouze odpovědnost za práci v oblasti chemie raketových pohonných hmot, možnosti odpálení jaderných náloží a obrany proti balistickým raketám.

Za „celem sladění snah různých skupin, které nevedly k žádoucím cílům, vydal v lednu 1961 prezident Kennedy výnos ke zřízení komitétu pro prostorové lety. Tento úřad byl přímo podřízen prezidentovu poradci ve vědeckých otázkách, Dr. Jeromu B. Wiesnerovi. Po ustanovení tohoto komitétu byly účelně přehodnoceny a sjednoceny výzkumné programy všech tří vojenských skupin, které však nevedly k žádoucímu zdvojení se zájmy NASA.

Ještě téhož měsíce nově nastoupivší ministr obrany USA McNamara nařídil prověrku kompetencí v oblasti výzkumu prostorových letů. Jejím výsledkem bylo vydání služebních předpisů ministerstva obrany určujících vztahy jednotlivých skupin a jejich podíl na vývoji a výrobě raket. Po vydání těchto směrnic bylo každé vojenské odvětví pověřeno zpracováním nových technologických metod. Z těchto prací vzešly návrhy pro další výzkum a vývoj, které byly předloženy ministru obrany ke schválení. Schválil-li vývoj určitého projektu, bylo jeho pokračování předáno USAF kromě případu, kdy bylo nutno, aby se zúčastnilo ještě další vojenské odvětví.

Z tohoto krátkého přehledu jsou zřejmé nejen technické potíže vývoje a výzkumu raket, ale především tvrdý konkurenční boj mezi monopoly o uchvázení co nejvyššího krajce pro své akcionáře. Vítězství v tomto boji dosáhly zatím monopoly USAF (Boeing, Lockheed, North American, McDonnell), což není náhodné, neboť ministr McNamara je „jejich člověk“.

Vojenský program USA obsahuje v současné době v podstatě tyto úkoly:

1. Vývoj, výrobu a vypuštění družic pro systém včasného varování proti dálkovým raketám dalekého doletu (s označením MIDAS).

2. Vývoj, výrobu a vypuštění družic do systému strategického průzkumu území protivníka (s označením SAMOS).

3. Vývoj, výroba a vypuštění soustavy družic pro námořní a leteckou navigaci (s označením TRANSIT).

4. Vývoj, výrobu a vypuštění telekomunikačních družic pro přenos zpráv (s označením ADVENT).

5. Vývoj, výrobu a zasazení pilotovaného raketového letounu — oběžnice Země a jeho říditelný návrat do hustých vrstev atmosféry (s označením DYNA-SOAR, nebo též podle označení USAF, X-20).

Největšího úspěchu dosáhli prozatím Američané s družicemi TRANSIT a ADVENT. Kupř. družice TELSTAR, která je součástí úkolu „ADVENT“, má velmi dobré výsledky, i když se jí vytýká přílišná složitost. Systémy MIDAS a SAMOS se však ukázaly značně nepřesné a nespolehlivé. Aparatura družice MIDAS má být tak citlivá na infračervené záření, že zaznamená a upozorní na každé odpálení většího balistického kosmického tělesa. Při prověrkách (odpálení dálkové balistické rakety TITAN na konci r. 1961) však tato aparatura úplně selhala. Podobně je tomu i se špiónážními družicemi SAMOS, kterých chtěli Američané používat náhradou za letouny U-2.

I když jsou dosavadní úspěchy kolísavé, zůstává středem pozornosti amerických militaristů výzkum a vývoj projektu družic DYNA-SOAR, od kterých si slibují, že zlikvidují náskok Sovětského svazu v rozvoji raketové techniky a Spojeným státům tak zajistí prezenství.

Raketový kluzák X-20, typu „DYNA-SOAR“ je čistě vojenský prostředek určený k řízeným přesným úderům na důležité objekty, na kterémkoli místě země, k strategickému průzkumu, především však k zjišťování odpalovacích zařízení dálkových balistických raket protivníka a k boji s od-

pálenými raketami a družicemi. V podstatě jde o prostředek, od kterého Američané očekávají, že jim ve spolupráci s ostatními systémy zajistí vybojování a udržení kosmické strategické nadlády. Kluzák má být vyráběn ve dvou typech — s osádkou i bez ní. Má být na oběžnou dráhu vynesena raketou TITAN 3. Projektovaná raketa typu TITAN 3 (konstruktér Martin) je zatím prakticky pouze dvou-
stupňovou raketou TITAN 2 (s kapalinovým palivem) se dvěma přídavnými raketami (s pevným palivem) o průměru 3 m. V celku její motory mají vyvinout tah v hodnotě kolem 1 450 000 kp. Z toho připadá na:

- první stupeň se dvěma motory na pevné palivo 1 215 000 kp;
- druhý stupeň s kapalinovým palivem 190 000 kp;
- třetí stupeň s kapalinovým palivem 45 000 kp.

Raketa TITAN 3, s jehož prvním odpálením počítají američtí vědci před koncem r. 1964, není údajně posledním slovem v oblasti nosných raket. Byly již navrženy segmentové raketové motory na pevné palivo o průměru 4 m, jejichž pomocí by se prý podařilo předstihnout sovětské konstruktéry v dosaženém výkonu raket (kdyby na ně čekali — pozn. autorů).

Přesto však je nutné pohotovost k odpálení raket TITAN 2 a 3 hodnotit jako značný pokrok proti jiným americkým raketám. Ten spočívá u typu TITAN 2 v dlouhodobé skladovací schopnosti paliva a u typu TITAN 3 na časově libovolné aktivizaci pevného paliva jeho motorů. Tímto způsobem se doba pro tankování a přezkoušení těsně před odpálením rakety podstatně zkracuje.

První letové zkoušky raketového kluzáku X-20 mají být uskutečněny již v tomto roce na letecké základně USAF EDWARDS zatím bez použití nosných raket. Podobně, jako jiný raketový letoun X-15, také X-20 má být vynesena letounem B-52 do stratosférické výšky a vypuštěn na klouzavou sestupnou dráhu k zemi. Má být také ověřena stabilita a říditelnost tohoto kluzáku při zvukových rychlostech. Později pak mají být dosaženy za použití pohonných vlastních raket nadzvukové rychlosti.

První let kolem Země má vykonat X-20 v roce 1965 ještě jako družice bez osádky. Teprve po ověření všech potřebných vlastností při letech v kosmu má být vyslána na kosmickou pouť s osádkou.

O jeho očekávaném významu svědčí výrocky nejpřednějších amerických militaristů:

Z kapitalistických armád

V rozpočtovém výboru Kongresu prohlásil ministr obrany McNamara na jaře 1962: „Pilotované letouny pro lety kolem Země, například DYNA-SOAR, se musí hodit pro rozmanité vojenské účely. Můžeme si postavit všelijaké úkoly, přesto však chceme nejdříve dosáhnout primárních cílů v programu DYNA-SOAR“.

Jiné odůvodnění o důležitosti DANY-SOAR pro vzdušné síly udal zástupce ministra obrany Gilpatric: „Pro Spojené státy je důležité, pokud možno co nejrychleji vyvinout prostředky pro prostorové lety, průzkum prostoru a bude-li třeba i pro ničení nepřátelských družic. Tomuto účelu nejlépe poslouží DYNA-SOAR.“

Nejpádnejším důkazem však jsou částky, které věnovaly a věnují USA na výzkum a vývoj uvedeného projektu:

- v roce 1961 58 000 000 dolarů;
 - v roce 1962 185 000 000 dolarů;
 - v roce 1963 115 000 000 dolarů
- a dalších 42 000 000 dolarů, které v poslední době byly uvolněny.

Ponechme stranou systém DYNA-SOAR s „mnohaslabnými“ způsoby využití a všimněme si současně snahy USA přejít plně od pilotovaných bombardérů k balistickým raketám velkého dosahu.

Američané chtějí vyvinout balistickou raketu, která jako bojový prostředek bude obíhat Zemi na protáhle eliptické dráze. Raketa by mohla proniknout mnohem hlouběji do kosmu než normální balistická raketa, nelétala by cyklicky kolem Země jako družice, ale byla by schopna oprav své dráhy letu a konečně by se zvlášť velkou rychlostí vracela zpět do atmosféry. Taková zbraň by byla mnohem méně zranitelná dálkovými obrannými raketovými prostředky a dala by se přesto při vyhlášení falešného poplachu přivést včas na své dráze k samovznícení. Vzhledem k dosavadním úspěchům sovětských konstruktérů s LUNIKEM, kosmickými loďmi a MARSEM vyslovují Američané oprávněné obavy, že jsou Rusové schopni mnohem dříve než oni postavit takovou zbraň.

Pokud jde obecně o dálkové zbraně obíhající pravidelně Zemi, chtěli američtí vědci řešit plně řízený systém nosných raket s nukleárními hlavicemi (Positive Control Bombardment System — PCBS). Měl se skládat z velkého množství asi tří tuny vážících družic s atomovými hlavicemi. Projekt předpokládal, že tyto družice budou létat nad Zemí ve výši několika set kilometrů po takové dráze, aby každá byla maximálně 20 minut od cíle a bylo ji možno na rádiový povel přivést k sestupu. Dále se ve Spojených státech počítá s družicemi-pumami s atomovou náloží (Nuclear Armed Bombardment Satellites — NABS), které mají obíhat Zemi na ještě větších výškách a mají mít větší životnost.

Pro útočné zbraně na oběžných drahách mluví z hlediska Američanů především tyto „strategické důvody“:

1. Ve zbraních obíhajících Zemi se skrývá z psychologického hlediska mnohem silnější zastrašovací efekt než u zbraní, které jsou skryty pod zemí nebo pod hladinou.

2. Vycházejíce ze skutečnosti, že odvětné zbraně jsou částečně rozmístěny na zemi a částečně v prostoru, bylo by třeba, aby protivník nejdříve zneškodnil zbraně v prostoru. Potřebná doba pro zničení většího množství družicových pum by varovala napadeného a snížila by možnost překvapivého úderu.

3. Nezranitelnost tohoto zastrašovacího systému by se dala zvýšit odpovídajícím množstvím počtu družicových pum, které by Zemi obíhaly v různých výškách a směrech a měly by možnost rušit jejich pozorování ze Země.

4. Družicové zbraně na oběžných drahách jsou stejně nebezpečné jako bombardéry s osádkami a jsou kromě toho mnohem větším oříškem pro protivzdušnou obranu protivníka.

5. Podle odhadů mají být tyto útočné systémy daleko lacinější než obranný systém proti balistickým raketám.

O falešnosti většiny těchto důvodů, o jejich dvojsečnosti není třeba široce hovořit. Z dosavadních zkušeností víme, že požadovaný „zastrašovací efekt“ více straší samotné původce těchto tezí, než ostatní svět, na který má spíše opačný vliv. Těžko by také Američané před světovou veřejností zdůvodnili vypuštění družice s jadernou náplní „mírovými“ snahami. A to, že uvedený systém tvoří překážku pro protivníka a znemožňuje mu využít momentu překvapení, je tvrzení vůbec liché, poněvadž protivník může vyřadit oba systémy současně.

Při těchto snahách zapominají militaristé na dvě věci. Především na to, že je nikdo nechce napadnout, a za druhé pouhými projekty se lze těžko bránit. Američané však nechťiž zůstat pouze u projektu DYNA-SOAR. V rozpočtu na rok 1962 věnovali např. 26 000 000 dolarů vojenským vzdušným silám na výzkum bezposádkové družice (s původním označením „SAINT“). Tento prostředek má sloužit k průzkumu a ničení nepřátelských nebo neoznačených dru-

žic. O výsledcích vývoje této družice není zatím nic bližšího známo.

K prověření možnosti a správné funkce družic „SAINT“ (dnešní označení WS 621 A) má být zároveň s ní odpálena neoznačená družice. SAINT má na ni rozeznat nepřátelské úmysly. Kromě toho pověřilo nedávno velitelství USAF firmy Boeing, Lockheed, McDonnell, North American, Hughes a Raytheon přípravnými pracemi na další verzi SAINT (621 B), která má být schopna sebeobranu.

Tehdy řekl: „Ministerstvo obrany se usneslo vyvinout meziprostorovou stanici s osádkou, která uskuteční setkání družic v prostoru a umožní přistání družic na předem přesně určeném místě na povrchu Země. Tyto požadavky jsou dále než program NASA (civilní instituce USA — viz úvod) pro výstavbu kosmického dopravního prostředku MERCURY. Je samozřejmé, že při řešení našeho vlastního problému setkání družic budeme plně čerpat zkušenosti NASA. Třebaže dosud není naléhavá vojenská potřeba takového systému, cítíme přesto povinnost kosmického prostoru využít pro účelné účely a přijmout všechna nutná opatření k »obraně« našeho území.“

Není možné podat úplný přehled všech amerických „kosmických“ projektů a záležitostí. Je však ještě možno například uvést, že Američané soustavně a intenzivně studují otázky sestřelu raket ze země nebo z bombardérů. Plánuje se rovněž vytvoření celého řetězu nebo skupin umělých meteoritů, označených jako „minová pole“ kosmické války, která mají vychytávat nepřátelské družice z jejich drah. Uvažuje se o využití družic k odpalování protidružicových zbraní, jako základů elektronických rušících systémů proti infra a radiotechnickému průzkumu.

Za zmínku stojí projekt „DEFENDER“, který mimo jiné počítá s využitím velkého množství družic obíhajících na nízkých oběžných drahách. Má za úkol ničit standardní balistické rakety bezprostředně po jejich odpálení. Pro překrytí celé zeměkoule těmito družicemi by jich bylo podle odhadu třeba asi 1000 až 3500. O výsledcích výzkumu těchto projektů u firem Convair, Hughes a Space Technology Laboratories není zatím nic bližšího známo. Další projekt, na kterém se pracuje, označený ARPAT (Advanced Research Projekt Agency Terminal), má ničit dálkové zbraně na sestupné dráze letu.

Dále se pracuje na návrhu vzdušného vesmírného letounu, který by byl schopen vzlétnout ze Země až na oběžnou dráhu a po regeneraci kyslíku dále pokračovat v pronikání do vesmíru.

Je jasné, že americká vláda nezveřejňuje své „kosmické“ projekty až na vojenského či civilního určení a výši výdajů spojených s jejich výzkumem a výrobou. Ničím by totiž nemohla odůvodnit vysloveně

Dalším předvídaným článkem vývoje bojových družic je meziprostorová kosmická stanice s osádkou, která se má stát základem kosmického bojového svazku. Má sloužit k odpalování bojových družic nebo obranných zbraní proti mezikontinentálním raketám. Podobné stanice mají být využity i jako naváděcí stanice nebo zásobovací základny — čili konečným cílem významu. O těchto úmyslech se vyslovil zástupce ministra obrany Gilpatric v květnu 1962.

útočné plány s těmito prostředky před světovou i vlastní veřejností. Je však známo, že v rozpočtu na rok 1963 je pro NASA počítáno s částkou 3,8 miliardy dolarů a pro atomovou komisi s částkou 240 miliónů dolarů. Začátkem roku 1962 žádal Pentagon částku 1,3 miliardy dolarů pro výzkum a vývoj prostorových letů, při čemž jen 200 miliónů dolarů plánuje na vývoj nových prostředků. Z toho je patrné, že ministerstvo obrany a USAF, kromě projektů, ještě daleko nepokročily.

I když dosáhli američtí vědci dílčích úspěchů v pomocných programech, nepodařilo se jim uspět v hlavním programu, tj. vytvořit systém aktivních bojových družic. Je skutečností, že se lety amerických kosmonautů nedají přirovnat kupř. ke skupinovému dlouhodobému letu kosmických lodí VOSTOK 3 a 4. Rovněž slova maršála Malinovského o sovětských antiraketách a přesné zásahy určeného cílového prostoru při zkouškách sovětských dálkových balistických raket jsou dokladem sovětského prvenství ve vývoji kosmických a balistických těles. Závěrem konstatoval, že se rozdíl úrovně dosažených výsledků nejen nezmenšuje, ale naopak vlivem mohutného rozvoje materiálně technické a vědecké základny Sovětského svazu, neustále narůstá. K tomu přistupují zákonité skutečnosti, které brzdí vývoj amerických raket, ať již jde o anarchii ve výzkumu a ve vývoji, konkurenční boj mezi monopoly zainteresovanými v této sféře, či o všechny rozpory kapitalistického světa, které však ve svém souhrnu nemohou zabrzdit nezadržitelný předstih sovětských úspěchů.